

- the American Society for Information Science and Technology. — 2007. — № 58 (5). — Mode of access: <http://www.success.co.il/files/jasist-28schemes.pdf>. — Title from the screen.
7. *Гиляревский Р.* Информатика как наука об информации / Р. Гиляревский. — Москва : ФАИР-ПРЕСС, 2006. — 592 с.
  8. *Майоров А. А.* О классификации информатики и информационных технологий / А. А. Майоров, В. П. Седакин // Открытое образование. — 2015. — № 2. — Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/o-klassifikatsii-informatiki-i-informatsionnyh-tehnologii>. — Загл. с экрана.
  9. *Матвієнко О.* "Соціальна інформатика": наукова та освітня спеціальність в Україні / О. Матвієнко, М. Цивін // Вісник Книжкової палати. — 2011. — № 3. — С. 31—34.
  10. *Общая и теоретическая информатика : учебное пособие / сост.: Майоров А. А., Седакин В. П.* — Москва : МИИГАиК, 2017. — 128 с. — Режим доступа: <http://ijevanlib.yzu.am/wp-content/uploads/2018/02/7bd82387e213ff263ea98ea738545603.pdf>. — Загл. с экрана.
  11. *Полтавская Е. И.* Схематизация научных категорий — методологическая основа общей теории библиотекведения, библиографоведения, книговедения : автореф. дис. ... д-ра пед. наук / Полтавская Елена Игоревна ; [Моск. гос. ин-т культуры]. — Москва, 2015. — 54 с.
  12. *Рекомендації міжнародної наукової конференції "Бібліотечно-інформаційний сервіс"*. — Бібліотечний вісник. — 2001. — № 1. — С. 45—46.
  13. *Соколов А. В.* Информациология как сюрреалистическая гигагеория. — Режим доступа: http://www.gpntb.ru/ntb/ntb/2010/4-2010/ntb_4_1_2010-%D1%81%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2.pdf. — Загл. с экрана.
  14. *Соколов А.* Философия информации : учебное пособие для бакалавриата и магистратуры / А. Соколов. — 3-е изд. — Москва : Юрайт, 2019. — 340 с. — Режим доступа: https://biblio-online.ru/viewer/filosofiya-informacii-424098?share_image_id=#page/6. — Загл. с экрана.
  15. *Столяров Ю. Н.* Информационные науки как возможный класс Номенклатуры специальностей научных работников : совместный научный семинар "Методологические проблемы наук об информации" Института проблем информатики РАН и Института научной информации по общественным наукам РАН/ИНИОН РАН. — Режим доступа: <http://www.inion.ru/seminars.mprni>. — Загл. с экрана.
  16. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук.* — Режим доступу: <http://librifoscience.knukim.edu.ua/>. — Назва з екрана.
  17. *Урсул А.* Социальная информатика: две концепции развития. — НТИ. Сер. 1. — 1991. — № 1. — С. 3—8.
  18. *Юзвизин И. И.* Информациология или закономерности информационных процессов и технологий в микро- и макромирах Вселенной. — 3-е изд., испр. и доп. — Москва : Радио и связь, 1996. — 215 с.
- Автори підприємлять спробу встановити взаємозв'язок між "інформаційними науками" і "інформаційним делом" як складовими спеціальностями "Інформаційне, бібліотечне і архівне дело". Вивчені діючі підходи до класифікації інформаційних наук і резюмовано, що однією з інваріантних складових, яку цілеспрямовано впровадити в процес підготовки спеціалістів по інформаційному делу, може бути "соціальна інформатика".*
- The article is devoted establishment of intercommunication between "informative science" and "informative business" as by the constituents of speciality "Informative, library and archived business". The operating going is investigational near classification of informative sciences and it is summed up, that to one of invariant constituents, which it is expedient to inculcate in the process of preparation of specialists in informative business, there can be a "social informatics".*

Надійшла до редакції 19 лютого 2019 року

УДК 025.2-028.27:027.022:](477.63-25)

*Галина Колоскова,
аспірантка ХДАК*

Електронні колекції документів як складник бібліотечно-інформаційного потенціалу м. Дніпра

Проаналізовано електронні колекції документів бібліотек Дніпра як складника бібліотечно-інформаційного потенціалу міста. Визначено роль цих ресурсів в інформаційному просторі, а також перспективи їх подальшого створення, формування, використання та розвитку в бібліотеках Дніпра.

Ключові слова: електронні колекції, бібліотеки, бібліотечно-інформаційний потенціал, читацька аудиторія

Постановка проблеми. В умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій, нових форматів представлення даних формування, зберігання, використання та розвитку електронних колекцій документів є новим і перспективним напрямом роботи бібліотек, насамперед у контексті інформатизації міста та регіону. Потреби су-

часної аудиторії спонукають до підвищення якості обслуговування, розширення діапазону послуг, що передбачає надання доступу до традиційних фондів і цифрових колекцій, розміщених на сайтах бібліотечних установ.

Мета статті — розглянути електронні ресурси бібліотек Дніпра як складник бібліотечно-інфор-

маційного потенціалу міста й визначити їхню роль в сучасному інформаційному просторі.

Для досягнення мети було проаналізовано сайти бібліотек міста, відповідно до їх видів та профілю діяльності з метою виявлення електронних колекцій (ЕК) документів, електронних бібліотек (ЕБ), баз даних (БД) тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні аспекти розвитку електронних ресурсів бібліотек у сучасному інформаційному середовищі, питання термінології, методів вивчення електронної інформації в традиційній та електронній формах, проблеми довготермінового зберігання авторитетних і рідкісних джерел, сприяння розвитку міжкультурних комунікацій, вільного доступу до глобальних ресурсів актуальні для бібліотекознавців та практиків. Цій проблематиці приділяють увагу І. Антоненко, В. Горвий, І. Давидова, В. Ільганаєва, Л. Костенко, О. Онищенко, А. Соляник та ін.

Важливими джерелами для дослідження сучасних тенденцій та перспектив розвитку електронних бібліотек слугували напрацювання Г. Киричек, О. Кузьмінської, Б. Ленга, О. Луганського, І. Моргенштерна, Ч. Опенгейма, П. Орлова, Б. Розенблума та ін.

Особливу групу становлять публікації, присвячені науково-організаційним і правовим засадам створення ЕД, зокрема Е. Азгальдова, О. Бойкової, С. Васильченко, К. Генєвої, С. Китса, В. Наумова та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема формування бібліотечно-інформаційного потенціалу сьогодні є одним із найважливіших завдань інформатизації міста, адже від його розв'язання залежить можливість створення розвинутого інформа-

ційного простору як фундаменту конкурентних переваг регіональної економіки, без чого неможлива конкурентоспроможність держави загалом [12].

Вагома роль у цьому процесі належить бібліотекам, що інтегрують традиційний і цифровий сегменти документного середовища [19]. Саме тому електронні колекції розглядаємо як важливу частину бібліотечно-інформаційного потенціалу міста, в якому акумульовано всі види інформаційних ресурсів, продуктів і послуг для якісного та оперативного забезпечення інформаційних потреб різноманітних категорій користувачів.

Бібліотечно-інформаційний потенціал м. Дніпра складається з традиційних і цифрових ресурсів, продуктів та послуг бібліотек, до нього також належать і електронні колекції документів. Вважаємо за доцільне звернутися до термінологічного поля цього поняття.

У сучасному бібліотекознавстві наявні численні визначення терміна "електронна колекція документів", але відзначимо, що розуміння його сутності на практичному, теоретичному й законодавчому рівнях відрізняється (табл. 1).

Обов'язковими ознаками електронних колекцій є цілісність збирання (відсутність значних часових проміжків); наявність документів-даних у машиночитному форматі, їх взаємозв'язок за певними ознаками; повнота відображення предмета колекції за тривалий період та єдині принципи відбору матеріалу, зокрема у процесі колегіального формування фондів; загальний інтерфейс; багатоаспектний автоматизований пошук елементів. Отже, формування ЕК у бібліотеках має бути методично витриманим, із систематичним заповненням лакун [5, с. 156].

Таблиця 1

Визначення терміна "електронна колекція документів", згідно зі стандартами, словниками та думкою бібліотекознавців

Визначення терміна "електронна колекція документів"	Джерело
Частина фонду електронної бібліотеки, що є логічним об'єднанням електронних документів, відібраних за будь-яким критерієм належності, призначена для реалізації завдань, визначених політикою електронної бібліотеки	ГОСТ Р 7.0.96 — 2016 "Электронные библиотеки. Основные виды. Структура. Технология формирования", коллекция электронных документов [6]
Частина фонду, а фонд як множина колекцій	Земсков А. И., Шрайберг Я. Л. Электронная информация и электронные ресурсы: публикации и документы, фонды и библиотеки [9]
Сукупність тематично однорідних електронних документів, зібраних в одному місці або на одному сайті	Там само
Цілісна сукупність машиночитних документів / даних, взаємопов'язаних за певними ознаками, які досить повно розкривають предмет колекції за тривалий період його існування з багатоаспектною можливістю автоматизованого пошуку її елементів	Гиляревский Р. С. Электронные документы: создание и использование в публичных библиотеках [5]
Набір документів, що об'єднані за смисловою ознакою і мають однакову структуру (схему даних)	Федотов А. М. Методологии построения распределенных систем [23]
Безліч електронних документів, що мають формальні однотипні ознаки і містять фактографічну (об'єктографічну) інформацію	Майстрович Т. В. Концепция электронной библиотеки [15]
Систематизована сукупність цифрових інформаційних ресурсів, об'єднаних за певним критерієм	Резніченко В. А. Электронные библиотеки: информационные ресурсы та сервисы [18]

Нині електронні колекції є найпоширенішою формою організації інформаційних ресурсів у цифрових бібліотеках.

За відповідними ознаками розрізняємо види інформаційних ресурсів, представлених у бібліотеках м. Дніпра (табл. 2).

Таблиця 2

Види інформаційних ресурсів бібліотек, які входять до складу бібліотечно-інформаційного потенціалу м. Дніпра

Інформаційний ресурс	Визначення
Електронна бібліотека	Інформаційна система, що включає упорядкований фонд електронних документів, який формується відповідно до заданих критеріїв, призначений для громадського використання, і комплекс програмно-технологічних засобів, що реалізують функції створення, використання і зберігання цього фонду [5, с. 130]; Програмний комплекс, що забезпечує можливість накопичення і надання користувачеві на основі засобів ІКТ повнотекстових електронних інформаційних ресурсів, забезпечений власною системою документування та безпеки [22]
База даних ЕБ	Сукупність взаємопов'язаних даних, організована відповідно до певних правил описування, зберігання та маніпулювання, подана у формі, придатній для автоматичного опрацювання й призначена забезпечувати інформаційні потреби користувачів [11, с. 7]; Складається з різного виду електронних колекцій документів. Електронні видання на оптичних компакт-дисках вносять до ЕБ тільки за умови, якщо бібліотека виставляє їх в мережі (локальній або глобальній), забезпечуючи таку саму систему доступу та пошуку, що й до інших документів ЕБ
Електронна колекція	Цілісна сукупність машиночитних документів / даних, взаємопов'язаних за певними ознаками, які доволі повно розкривають предмет колекції за тривалий період його функціонування з багатоаспектною можливістю автоматизованого пошуку її елементів [5, с. 155]
Електронний фонд	Сукупність тематично однорідних або різнорідних колекцій, об'єднаних за визначеною ознакою і розташованих на одному сайті (порталі) [9, с. 291]
База даних підручників	Сукупність електронних повнотекстових навчальних видань, представлених на сайті бібліотеки
База даних періодичних видань	Періодичні видання, окремі номери та бібліографічні описи матеріалів із періодичних видань (газети та журнали) з усіх, галузей знань українською та російською мовами
Краєзнавча електронна колекція	Систематизована сукупність краєзнавчих електронних ресурсів, об'єднаних за будь-яким критерієм належності [14]
Електронна читальна зала	Основне призначення — надавати читачам доступ до електронних інформаційних ресурсів бібліотеки і мережі Інтернет
Ліцензійні електронні інформаційні ресурси	Інформаційні ресурси, доступ до яких надається на основі ліцензійної угоди, укладеною між бібліотекою та власником ресурсів
Депозитарій електронних ресурсів	Інформаційна система, що забезпечує зосередження в одному місці сучасних цифрових ресурсів з можливістю надання доступу до них через технічні засоби, у тому числі в інформаційних мережах (локальних і глобальних)
Електронний лабораторний практикум	Інформаційна система, що є інтерактивною демонстраційною моделлю природних і штучних об'єктів, процесів та їх властивостей із застосуванням засобів комп'ютерної візуалізації
Електронні дидактичні демонстраційні матеріали	Електронні матеріали (презентації, схеми, відео- й аудіозаписи тощо), призначені для супроводу навчально-виховного процесу
Електронні колекції наукових бібліотек закладів вищої освіти	Навчальні ЕОР (електронні підручники та навчальні посібники); методичні ЕОР (методичні вказівки, методичні посібники, методичні рекомендації для вивчення окремого курсу та керівництва з виконання проектних робіт, тематичні плани); навчально-методичні ЕОР (навчальні плани, робочі програми навчальних дисциплін, розроблені відповідно до навчальних планів); допоміжні ЕОР (збірники документів і матеріалів, довідники, покажчики наукової та навчальної літератури, наукові публікації педагогів, матеріали конференцій, електронні довідники, словники, енциклопедії); контролювальні ЕОР (тестувальні програми, банки контрольних питань і завдань із навчальних дисциплін та інші ЕОР, що забезпечують контроль якості знань)

Електронні колекції навчальних видань (ЕНВ)	Колекції мультимедійних електронних навчальних видань програмних засобів; містять рівнозначну та взаємопов'язану текстову, звукову, графічну та іншу інформацію; до їхнього складу входить гіпермедіа, чим зумовлено зв'язок різних мультимедійних ресурсів, що дає змогу користувачам отримувати потрібну інформацію у зручному форматі; містять інтерактивні елементи, які допомагають адаптувати подання навчального матеріалу таким чином, щоб зробити його зрозумілим для реципієнта; містять навчальний матеріал, що функціонує у форматі гіпертексту, вузли якого можуть поєднувати текстові документи, графічні зображення, відео-, аудіозаписи тощо
---	--

Перегляд ресурсів дніпровських бібліотек виявив, що напрям діяльності зі створення електронних колекцій і фондів тільки розвивається. У табл. 3 представлено види електронних колекцій документів, розміщених на сайтах бібліотечних установ Дніпра відповідно до типу, профілю діяльності та інформаційних потреб користувачів.

Дані табл. 3, отримані під час моніторингу мережних ресурсів, свідчать, що наразі активну діяльність із формування та розвитку електронних колекцій документів провадять Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'ян-

ських Кирила та Мефодія [21], Дніпропетровська обласна науково-медична бібліотека, публічні бібліотечні установи (зокрема, ДМКЗК "Дніпровська ЦСПБ для дорослих", ДМКЗК "Дніпровська ЦСПБ для дітей") та наукові бібліотеки закладів вищої освіти.

Досліджувані колекції виконують насамперед пізнавальні, джерелознавчі функції, але окремі з них можуть бути орієнтовані на розв'язання комунікативних, освітніх чи дозвіллевих завдань. Саме публічні бібліотеки здатні створювати унікальні електронні ресурси на базі регіональних матеріалів для різноманітних категорій користувачів [5, с. 156].

Таблиця 3

Види електронних колекцій документів, представлених на сайтах бібліотек м. Дніпра

Бібліотеки міста Дніпра	Види електронних колекцій документів											
	Електронна бібліотека	База даних	Електронна колекція	Електронний фонд	Електронна колекція патентної документації	База даних підручників	База даних періодичних видань	Електронні красназвачі видання	Ліцензійні електронні інформаційні ресурси	Красназвача електронна колекція	Репозитарій	Архів електронних видань
Обласні бібліотеки:												
КЗК "Обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила та Мефодія"	+	+	+	+	+	—	+	+	+	+	+	+
КЗК "Обласна бібліотека для молоді ім. М. Светлова"	—	+	—	—	—	—	+	+	—	—	—	—
КЗК "Обласна бібліотека для дітей"	—	+	—	—	—	—	—	+	—	+	—	—
Дніпропетровська обласна науково-медична бібліотека	+	+	+	+	+	+	+	—	—	—	—	+
Державний заклад "Центральна державна науково-технічна бібліотека гірничо-металургійного комплексу України"			+	+	—	—	+	—	+	+	—	+
Публічні бібліотеки:												
ДМКЗК "Дніпровська ЦСПБ для дорослих"	—	+	+	+	+	+	+	+	+	—	—	+
ДМКЗК "ЦСПБ для дітей"	—	+	+	—	+	—	+	+	+	—	—	—
Бібліотеки ВНЗ I—II р. а. (технікумів та коледжів)	—	+	+	—	—	+	+	—	—	—	—	—
Бібліотеки ВНЗ III—IV р. а. (закладів вищої освіти)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Шкільні бібліотеки	—	+	—	—	—	+	—	—	—	—	—	—

У загальнодоступних бібліотечних установах поступово розширюється коло документів, робота з якими передбачає формування особливого фонду зі

специфічними правилами опрацювання, використання та зберігання матеріалів. Основу такої колекції може становити найбільш значуща для конкретного закладу

сукупність електронних документів, до складу якої входять рідкісні періодичні видання; книги та рукописи з бібліотек краю, зібрань видатних діячів; історичні та сучасні карти регіону; архіви краєзнавців та інші матеріали краєзнавчого характеру, фотографії тощо [5, с. 156].

Значну роботу з популяризації краєзнавчих ресурсів і створення власних повнотекстових колекцій проводять фахівці Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Первоучителів слов'янських Кирила та Мефодія (ДОУНБ) [21]. Зокрема, на її офіційному сайті представлено тематичний розділ "Дніпропетровщина", що містить матеріали про історію регіону, відомих краєзнавців, краєзнавчі установи й організації, природу та етнографію, а також власні видання ДОУНБ. До значущих проєктів належить і повнотекстова база даних "Електронна бібліотека Дніпропетровщина", де представлено оцифровані видання, які не підпадають під дію закону про авторське право. Колекція покликана сприяти збереженню історичної пам'яті громади, вивченню й подальшому розвитку місцевої культури й становить цінну джерельну базу як для істориків, дослідників краю, так і для широкої аудиторії [10 с. 69].

У цьому зібранні представлено 421 рідкісне краєзнавче видання з різних галузей знання середини XIX — початку XX ст., які читачі мають змогу переглядати в режимі on-line [21].

В електронній бібліотеці "Колекції" репрезентовано масиви документів: "Тарас Григорович Шевченко", "Листівки з видами Скатуринослава", "Видання ДОУНБ", "Павло Тичина", "Іван Франко", "Яворницький Дмитро Іванович", "Генрик Сенкевич", "Історія революції в Україні", "Твори письменників Дніпропетровщини" [21].

У фонді ДОУНБ зберігаються періодичні видання краю (Катеринославщини — Дніпропетровщини) за період від другої половини XIX ст. до 1941 р., які наразі перебувають у незадовільному стані, багато з них фізично зношені й за певний час з ними неможливо буде працювати, хоча попит на таку літературу зростає. В цьому контексті доволі актуальним є проєкт зі збереження періодичних рідкісних і цінних видань та створення їх страхового фонду для майбутніх поколінь користувачів, що має назву "Історичне Придніпров'я. Електронна повнотекстова бібліотека ретро-періодики Дніпропетровської області" (реалізується від 2016 р.). Його мета — створити цифрові аналоги друкованих видань історико-культурного значення для поповнення цифрової бібліотеки "Дніпропетровщина" [21].

Доступ до зазначеного ресурсу повний і вільний у режимі читання (з функцією зручного перегляду сторінок) як у мережі Інтернет, так і з будь-якого комп'ютера установи.

Ідентифікація представлених в електронній бібліотеці "Дніпропетровщина" матеріалів здійснюється за допомогою бібліографічного опису, анотації та гіпертекстового "Змісту" кожного документа, що дає змогу розпізнати навіть його частину. Пошук мож-

ливий за алфавітом назв журналів, окремо виділено нові надходження й найпопулярніші видання [2].

Вартий уваги інституційний депозитарій відкритого доступу науково-технічної бібліотеки Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазяряна (ДНУЗТ), створений 2010 р. для збереження та інтеграції у світовий науковий простір праць науковців закладу (<http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/>) [17]. Наразі в ньому налічується майже 5200 записів, що містять повні тексти або фрагменти досліджень, — статті, матеріали конференцій, монографії, підручники, автореферати дисертацій тощо. У рейтингу Webometrics на початок 2017 р. цей електронний архів посідав 27 місце по Україні та 1212 — у світовому рейтингу. Окрім праць, наданих авторами, у депозитарій додаються й скановані матеріали, зокрема зібрання "Автореферати дисертацій" налічує 542 записи, з яких приблизно 350 становлять скани.

Бібліотечні фахівці також провадять роботу зі сканування літератури, на яку спливає строк дії авторського права. Нині на сайті бібліотеки на сторінці "Рідкісні та цінні видання (проєкт "Залізнична україніка", <http://ecat.diit.edu.ua/zu/index.html>) надано доступ до 159 документів, оприлюднених між 1877 та 1940 рр. Знайти ці видання можна і через БД "Мережеві ресурси" електронного каталогу.

Від 2014 р. студенти й співробітники університету мають змогу отримувати повнотекстові документи обмеженого доступу через мережу Інтернет за допомогою авторизації у веб-каталозі бібліотеки. Сьогодні налічується майже 840 таких матеріалів, переважно література навчального характеру, створена викладачами та вченими ДНУЗТ, або видання, отримані за передплатою. Служба підтримки наукових публікацій (Library Publishing) бере безпосередню участь у виданні електронних журналів відкритого доступу "Наука та прогрес транспорту" (<http://stp.diit.edu.ua/>) й "Антропологічні виміри філософських досліджень" (<http://ampr.diit.edu.ua/>) [17].

Виокремимо й репозитарій Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (ДДУВС) — електронний архів, який у відкритому доступі містить повнотекстові матеріали наукового, навчально-методичного та освітнього призначення, створені викладачами, вченими, співробітниками та здобувачами вищої освіти. Ресурс розроблено для надання відкритого доступу до всіх видів цифрового контенту, а також підвищення рівня цитування публікацій, що сприяє популяризації вітчизняних досліджень у світовому науковому просторі. Проєкт виконують фахівці бібліотеки ДДУВС на базі програмного забезпечення DSpace; зібрання перебувають на стадії тестування й поповнення. До репозитарію входять такі фонди: Alma Mater, "Галузі знань", "Матеріали наукових заходів", "Періодичні видання ДДУВС", "Персональні колекції", "Роботи здобувачів вищої освіти", "Структурні підрозділи". Перегляд матеріалів здійснюється за автором, темою чи датою випуску [8].

Цікавим є проект "Мій край_dp ("Книжки дніпровських авторів") Центральної системи бібліотек для дітей м. Дніпра, на сайті якої представлено твори місцевих письменників та ілюстраторів для наймолодшої аудиторії [20].

Отже, досвід роботи бібліотек Дніпра, статистика відвідувань сайтів, звернень і переглядів електронних колекцій доводить, що сьогодні ці ресурси становлять вагомую частину бібліотечно-інформаційного потенціалу міста, доповнюючи традиційні фонди.

Створення електронних колекцій документів — це новий і перспективний напрям діяльності для більшості бібліотечних установ регіону, і на цьому шляху є чимало перешкод: неналежне фінансування, брак матеріально-технічної бази, персоналу, відсутність у законодавстві України чіткого визначення прав книгозбірень щодо зберігання й надання можливості користуватися цифровими версіями друкованих видань з науковою, освітньою чи культурологічною метою тощо. Пропонуємо кілька варіантів розв'язання зазначених проблем: 1) власні проекти бібліотек зі створення електронних фондів і колекцій документів за фінансової підтримки держави або спонсорів; 2) формування повнотекстових корпоративних цифрових ресурсів бібліотеками окремого регіону (області) й надання до них доступу реальним і віддаленим користувачам; 3) організація навчання відповідних фахівців на курсах підвищення кваліфікації або у закладах вищої освіти.

Подальший розвиток електронних ресурсів у бібліотеках Дніпра сприятиме нарощенню бібліотечно-інформаційного потенціалу міста, зміцненню позицій регіону в культурно-освітній, економічній, духовній сферах через розширення й збагачення його інформаційного простору.

Список використаної літератури

1. *Англо-русский словарь по библиотечной и информационной деятельности* / пост. и рук. проекта Дж. Ричардсон; под ред. Э. Р. Сукиасяна, В. В. Зверевича. — Санкт-Петербург: Профессия, 2005. — 268 с.
2. *Браславська І. Електронна бібліотека краєзнавчих періодичних видань: сучасний формат створення, поповнення та використання* / І. Браславська // Публічні бібліотеки Дніпропетровщини в системі збереження історичної пам'яті громади, вивчення і розвитку місцевої культури: матеріали міжвідомчої науково-практичної конференції, 29 листопада 2016 р. — Режим доступу: <https://www.libr.dp.ua/collection/?pbp=95#javascript:void>. — Назва з екрана.
3. *Будьлина Е. А. Основные принципы проектирования сложных технических систем в приложениях* / Е. А. Будьлина, И. А. Гарькина, А. М. Данилов, А. С. Махонин // Молодой ученый. — 2013. — № 5. — С. 42—45. — Режим доступа. — <https://moluch.ru/archive/52/6847>. — Загл. с экрана.
4. *Видання електронні. Основні види та вихідні відомості: ДСТУ 7157:2010*. — [Чинний від 1996-01-01]. — Київ: Держспоживстандарт України, 2010. — 18 с. — (Національні стандарти України). — Режим доступу: https://ntb.pstu.edu/images/N-rabotniku/DSTU_7157_2010.pdf. — Назва з екрана.
5. *Гиляревский Р. С. Электронные документы: создание и использование в публичных библиотеках: справ. / науч. ред. проф. Р. С. Гиляревский, проф. Г. Ф. Гордукалова*. — Санкт-Петербург: Профессия, 2007. — 664 с. — Режим доступа. — <http://library.khpg.org/files/docs/1467551263.pdf>. — Загл. с экрана.
6. *Электронные библиотеки. Основные виды. Структура. Технология формирования: ГОСТ Р 7.0.96-2016 СИБИД*. — Режим доступа. — <http://docs.cntd.ru/document/1200142870>. — Загл. с экрана.
7. *Информационно-библиотечная деятельность, библиография. Термины и определения: ГОСТ 7.0-99 (ИСО 5127-1-83)*. — Минск, 1999. — 23 с.
8. *Електронний архів (репозитарій) Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. — Режим доступу: <http://er.dduvs.in.ua/>. — Назва з екрана.
9. *Земсков А. И. Электронная информация и электронные ресурсы: публикации и документы, фонды и библиотеки* / А. И. Земсков, Я. Л. Шрайберг; под ред. Л. А. Казаченковой. — Москва: ФАИР, 2007. — С. 289.
10. *Зюлева Ю. Формування краєзнавчих знань в цифровому середовищі. Огляд сторінок сайтів і блогів бібліотек регіону. Публічні бібліотеки Дніпропетровщини в системі збереження історичної пам'яті громади, вивчення і розвитку місцевої культури: матеріали міжвідомчої науково-практичної конференції, 29 листопада 2016 р.* — Режим доступу: <https://www.libr.dp.ua/collection/?pbp=95#javascript:void>. — Назва з екрана.
11. *Інформація та документація. Бібліотечно-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять: ДСТУ 7448:2013*. — Режим доступу: <http://www.library.kherson.ua/2016/dstu7448-2013.pdf> [див. також ДСТУ ISO 5127]. — Назва з екрана.
12. *Казарин С. В. Совершенствование системы управления информатизацией региона* / С. В. Казарин. — Режим доступа: <http://www.sseu.ru/wp-content/uploads/2015/07/Dissertatsiya-Kazarina-S.V.pdf>. — Загл. с экрана.
13. *Качалина В. В. "Электронная коллекция" или "электронный фонд"?* / В. В. Качалина. — Режим доступа: <http://library.gpntb.ru/ellib/dop/kach.pdf>. — Загл. с экрана.
14. *Когаловский М. Р. Научные коллекции информационных ресурсов в электронных библиотеках* / М. Р. Когаловский // Труды первой Всероссийской конференции "Электронные библиотеки: перспективные методы и технологии, коллекции электронных ресурсов". — Режим доступа: <http://www.cemi.rssi.ru/mei/articles/dlib.htm>. — Загл. с экрана.
15. *Майстрович Т. В. Концепция электронной библиотеки*. — Режим доступа: <http://orel.rsl.ru>. — Загл. с экрана.
16. *Матвеева О. В. Обслуживания читателей университетской библиотеки цифровым контентом* / О. В. Матвеева, В. В. Юнаковська. — Режим доступа: http://openarchive.nure.ua/bitstream/document/3723/3/NTB_DN_UZT_Matveyeva_OV.pdf. — Назва з екрана.
17. *Науково-технічна бібліотека Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту ім. В. Лазаряна*. — Режим доступу: <http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/handle/123456789/39>. — Назва з екрана.
18. *Резніченко В. А. Електронні бібліотеки: інформаційні ресурси та сервіси* / А. В. Резніченко, О. В. Захарова,

- Е. Г. Захарова. — Режим доступу: <http://eprints.isofts.kiev.ua/142/1.doc> (дата звернення 16.03.2015). — Назва з екрана.
19. Столяров Ю. Н. Электронный библиотечный фонд / Ю. Н. Столяров. — Режим доступа: http://www.rba.ru/content/activities/section/12/mag/mag05/3.php?паркa=12&id_sec. — Загл. с экрана.
20. Сайт ДКЗК "Обласна бібліотека для дітей". — Режим доступу: <http://childlib.dp.ua/2017-03-13-09-21-54>. — Назва з екрана.
21. Сайт Дніпропетровської ОУНБ ім. Первоучителів слов'янських Кирила та Мефодія. — Режим доступу: <https://www.libr.dp.ua/>. — Назва з екрана.
22. Толковый словарь терминов понятийного аппарата информатизации образования. — Москва : ИИО РАО, 2006. — 88 с.
23. Федотов А. М. Методологии построения распределенных систем / А. М. Федотов // Избранные доклады X Российской конференции "Распределенные информа-

ционно-вычислительные ресурсы" (DICR-2005), Новосибирск, 6—8 октября 2005 г. / Вычислительные технологии. 2006. — Т. 11. — С. 3—24.

Проанализированы электронные коллекции документов библиотек Днепра как составляющей библиотечно-информационного потенциала города. Определена роль этих ресурсов в информационном пространстве, а также перспективы их дальнейшего создания, формирования, использования и развития в библиотеках Днепра.

Analyzed the electronic collections of documents of the Dnieper libraries as a component of the library and information potential of the city. Their role is determined by the information space of the modern library. Prospects for the further creation, formation, use and development of city libraries in order to meet the information needs of real and remote users are considered.

Надійшла до редакції 25 лютого 2019 року

ІСТОРИЧНІ РОЗВІДКИ

УДК 002.2:003.6](1-82)[027.7:27-754](477.42-25)"17"

Тетяна Якубова,
кандидат історичних наук,
науковий співробітник НБУВ

Провенієнції — елементи атрибуції колекції "Бібліотека Луцько-Житомирської семінарії"

Розглянуто історіографію дослідження бібліотеки Луцько-Житомирської семінарії. Представлено відомості про провенієнції, які надають джерелознавчу інформацію щодо атрибуції колекції "Бібліотека Луцько-Житомирської семінарії".

Ключові слова: провенієнції, бібліотека, атрибуція, Луцько-Житомирська семінарія, богословські видання

У відділі бібліотечних зібрань та історичних колекцій Інституту книгознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (НБУВ) зберігаються книги з бібліотеки Луцько-Житомирської семінарії, які становлять окрему колекцію. Частина видань розміщено у спеціалізованих фондах літератури французькою та польською мовами зазначеного відділу. Значна кількість теологічної літератури з цієї колекції зберігається окремим масивом. Процес виявлення та дослідження провенієнцій дав змогу проаналізувати зібрання, виявити шляхи надходження книг до бібліотеки Луцько-Житомирської семінарії, їхніх власників, отримати додаткову джерелознавчу інформацію тощо.

Мета статті — надання книгознавчої інформації про провенієнції бібліотеки Луцько-Житомирської семінарії та визначення їхньої ролі в атрибуції колекції.

Історична довідка про навчальний заклад. Семінарію в Житомирі заснував 1757 р. краківський єпископ, князь Каєтан-Ігнатій Солтис (раніше — київський єпископ). Упродовж 1798—1842 рр. вона належала білому духівництву. До створення закладу був причетний папа Бенедикт XIV, який 1740 р. видав буллу "Ubi primum", що зобов'язувала єпископів заснувати у своїй дієцезії семінарію і через душпастирські проповіді виховувати молодий клір [3].

Новим етапом у житті закладу став 1784 р., коли єпископ К. Цецишевський запросив із Варшави до Житомира трьох священників із громади св. Вікентія де Поля, власним коштом придбав підручники, релігійну літературу та необхідне обладнання. Окрім цього, уклав статут, затверджений 6 травня 1785 р. Саме цю дату й вважають днем народження Житомирської семінарії. Першим регентом (ректором) став 25-річний